

Nr 111.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående ersättningar för skador vid eldsläckning; given Stockholms slott den 11 februari 1938.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Albert Forslund.

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 11 februari 1938.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORESS, MÖLLER, LEVINSON, ENGBERG, SKÖLD, NILSSON, QUENSEL, FORSLUND.

Efter gemensam beredning med cheferna för social- och jordbruksdepartementen anför chefen för kommunikationsdepartementet, statsrådet Forslund:

I årets statsverksproposition (sjätte huvudtiteln, punkt 48) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att i avbidan på den proposition i ämnet, som kunde bli riksdagen förelagd, till ersättningar för skador vid eldsläckning för budgetåret 1938/1939 beräkna ett förslagsanslag av 10,000 kronor. Sedan ärendet färdigberetts, torde jag nu få ånyo anmäla detsamma.

Bihang till riksdagens protokoll 1938. 1 saml. Nr 111.

Med bifall till därom vid 1935 års riksdag väckt motion (I: 11) hemställde riksdagen (skrivelse nr 236), att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa utredning rörande *dels* möjlighet att av statsmedel utbekomma ersättning efter enahanda grunder vid fullgörandet av medborgerlig förpliktelse enligt brandstadgan som vid dylika förpliktelsers fullgörande enligt lagen om förekommande och släckning av skogseld, 17 §, *dels ock* enhetliga grunder för bestämmandet av ersättningarna samt att Kungl. Maj:t därefter måtte för riksdagen framlägga det förslag, vartill denna utredning kunde giva anledning.

Den av riksdagen begärda utredningen har numera verkställts. Innan jag går närmare in på de av riksdagen berörda spörsmålen, torde jag få erinra om de bestämmelser, som i förevarande hänseenden gälla enligt skogseldslagen och brandstadgan.

Enligt 8 § lagen den 14 oktober 1914 om förekommande och släckning av skogseld är envar i trakten, å landet eller i stad, bosatt arbetsför man, som fyllt 18 men ej 60 år, skyldig att deltaga i släckning av skogseld.

I 17 § nämnda lag föreskrives, att den, som deltagit i eller på annat sätt varit verksam för släckning av skogseld, må kunna, efter ty skäligt prövas, av statsmedel bekomma ersättning eller särskild belöning därför ävensom ersättning för skada till följd av arbetet. Länsstyrelsen skall pröva förslag eller framställning om ersättning, som nu sagts, samt till vederbörande utanordna dem tillerkända belopp. Klagan över länsstyrelsens beslut må ej föras.

Den 7 maj 1937 har utfärdats ny lag om förekommande och släckning av skogseld. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1939. I avseende å skyldighet att deltaga i eldsläckning, varom stadgas i 17 och 18 §§, innehåller den nya lagen samma bestämmelser som 1914 års lag. I 25 § av lagen stadgas liksom i 1914 års lag att den, som deltagit i eller på annat sätt varit verksam för släckning av skogseld, må kunna av statsmedel bekomma ersättning eller särskild belöning därför ävensom ersättning för skada till följd av arbetet. Närmare bestämmelser i detta hänseende förutsättas skola meddelas av Kungl. Maj:t.

Enligt brandstadgan skall i varje stad finnas en brandstyrka av sådan omfattning, att stadens trygghet mot skada av brand kan anses tillfredsställande.

Olika slag av brandkårer kunna förekomma: *yrkesbrandkår*, vars medlemmar äro anställda med skyldighet att odelat ägna sig åt brandtjänsten; *borgarbrandkår*, vars medlemmar äro förbundna att, vid sidan av sin borgerliga sysselsättning, ägna viss tid åt brandtjänsten; *allmän brandkår*, som skall bestå av erforderligt antal till eldsläckningstjänst lämpliga personer, som uttagits bland de tjänstpliktiga. Skyldig att tjänstgöra i allmänna brandkårer är en var i stad boende arbetsför man i åldern 20—50 år; där tillräcklig avlönad brandstyrka finnes, äger länsstyrelsen medgiva, att allmän brandkår ej skall upprättas. Därjämte kan förekomma *frivillig brandkår*.

Vad sålunda är föreskrivet för stad skall i tillämpliga delar gälla även för köping, så ock för hamnplats, fiskläge eller annan tätare befolkad ort, då sådant av omständigheterna påkallas och länsstyrelsen därom förordnar genom beslut, som skall underställas Kungl. Maj:ts prövning.

Brandstadgan innehåller även bestämmelser för landsbygden. Länsstyrelsen kan förordna, att dessa bestämmelser skola helt eller delvis gälla inom viss kommun å landet eller del därav. Bestämmelserna innehålla, bland annat, att kommun skall upprätthålla en brandstyrka av tillfredsställande storlek och sammansättning. Ingår i brandstyrkan allmän brandkår, är en var i kom-

munen boende arbetsför man i åldern 20—50 år pliktig att tjänstgöra i densamma.

Slutligen finnes i 38 § 1 mom. brandstadgan en allmän föreskrift, att det åligger envar, som upptäcker eldsvåda eller fara därför, att varsko dem, som äro utsatta för eldfaran, ävensom att, såvida han icke själv kan släcka elden eller undanröja faran, genom förefintlig signalanordning eller på annat lämpligt sätt underrätta därom, så att släckningsmanskap kan infinna sig.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår, kunna alla, som deltagit i släckning av skogseld, erhålla ersättning för skada, som ådragits under släckningsarbetet. Sälunda kan även den, som enligt skogseldslagen icke är pliktig att deltaga i arbetet, erhålla ersättning. Ersättningen avser, förutom kroppsskada, även t. ex. förstörelse av klädespersedlar och redskap. Såsom kroppsskada torde kunna anses ej endast skada till följd av olycksfall utan även sjukdom.

Deltagare i släckning av eldsvåda, som icke är att hänföra till skogseld, torde i allmänhet icke vara berättigad till skadeersättning i annan mån än om sådan rätt följer av olycksfallsförsäkringslagen. Deltagare i släckningsarbete, vilka därvid kunna anses mot avlöning utföra arbete för annans räkning eller eljest äro att anse såsom arbetare enligt 2 § olycksfallsförsäkringslagen, äro obligatoriskt försäkrade enligt nämnda lag och lagen om försäkring för vissa yrkesjukdomar. Dessa deltagare kunna vara avlönade av vederbörande kommun, t. ex. medlemmar av yrkesbrandkår och borgarbrandkår, eller av privat sammanlutning, som håller frivillig brandkår. Vidare kunna exempelvis vid företag anställda personer vara anmodade av företagens ledning att deltaga i eldsläckningen och därför åtnjuta avlöning från företaget. Dessa personer anses då utföra arbete för företagens räkning. Den skadeersättning, som utgår enligt nyssnämnda lagar, är begränsad bland annat såtillvida, att sakskada icke ersättes, att ersättning icke utgår för alla kroppsskador utan endast för sådana, som äro en följd av olycksfall eller ersättningsbara enligt lagen om försäkring för vissa yrkessjukdomar, samt att ersättning icke utgår helt för förlorad arbetsförtjänst utan med belopp, i regel utgörande två tredjedelar av arbetsförtjänsten, vilken dock icke får beräknas högre än 3,000 kronor för år. Ifrågasvarande ersättning bestämmes av vederbörande försäkringsinrättning, och klagan över inrättningarnas beslut får föras hos försäkringsrådet. Ersättningsfrågorna falla icke under allmän domstols prövning. Ersättningen bekostas indirekt genom försäkringsavgifter av den, hos vilken den försäkrade är anställd.

I förutnämnda *motion till 1935 års riksdag* anförde motionären, efter att hava erinrat om bestämmelserna i 1914 års skogseldslag och i brandstadgan, i huvudsak följande:

Någon reell grund för skiljaktigheten mellan skogseldslagen och brandstadgan i fråga om möjlighet att utfå ersättning syntes icke föreligga. Risk för skada torde förefinnas i samma utsträckning i båda fallen. Såväl lagen som stadgan reglerade förhållanden, bakom vilka måste anses föreligga ett så stort statsintresse, att ersättning för ådragen kroppsskada borde kunna utgå av allmänna medel lika väl om skadan ådragits vid tjänstgöring i allmänna brandkåren som vid deltagande i släckning av skogseld.

Enligt vad motionären hade sig bekant hade i åtskilliga fall personer, som skadats vid fullgörande av nämnda medborgerliga förpliktelser, gjort framställning om ersättning enligt lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete hos de försäkringsinrättningar, som handhade denna försäkring. Då de skadade emellertid icke ansetts omfattade av lagen med hänsyn till vedertagna grunder i fråga om området för tillämpningen av lagen, hade framställningarna om ersättning blivit avslagna. Försäkringsrådet hade i de fall, som dragits under dess prövning, funnit sig icke kunna göra ändring i försäkringsinrättningarnas beslut.

Det finge sålunda anses fastslaget, att förevarande ersättningsfrågor icke fölle under olycksfallsförsäkringslagen; och det torde måhända vid en reglering av desamma heller icke vara lämpligt att hänföra dem dit. Fasthelle syntes i berörda hänseende likformighet böra åvägbringas mellan gällande lag om förekommande och släckning av skogseld och brandstadgan.

I detta sammanhang kunde framhållas, att omförmälda § 17 i sistnämnda lag icke närmare angäve, efter vilka grunder ersättning kunde utgå. Det torde enligt vad motionären erfarit icke vara alltför ovanligt, att länsstyrelserna, som omhändertog prövningen av ersättningsfrågorna, tillämpade olika grunder vid sina bedömanden, varför ersättningsbeloppen i likartade fall kunde komma att väsentligen variera, beroende på vilken länsstyrelse som bedömt fallet. Särskilt i fråga om ersättning för ådragen kroppsskada syntes det angeläget, att enhetliga grunder vunne tillämpning. Storleken av den ersättning, som i det särskilda fallet borde utgå, torde lämpligen bestämmas efter de grunder, som fastställts för beräkning av ersättning enligt olycksfallsförsäkringslagen.

I sin i anledning av motionen avlätna skrivelse (nr 236) förklarade sig *riksdagen* hava funnit det i motionen väckta förslaget behjärtansvärt. Riksdagen uttalade därjämte, att det syntes kunna ifrågasättas, huruvida icke för erhållande av enhetliga grunder vid bestämmande av ersättningsbeloppen frågor av detta slag borde handläggas av riksförsäkringsanstalten.

Utlåtande över riksdagens ifrågavarande skrivelse har avgivits den 24 september 1936 av riksförsäkringsanstalten, som därvid avgivit ett förslag i ämnet. Över riksförsäkringsanstaltens förslag har försäkringsrådet den 13 november 1936 avgivit utlåtande och därvid framlagt ett eget förslag i ämnet. Därjämte hava yttranden inhämtats från svenska stadsförbundets styrelse och styrelsen för svenska landskommunernas förbund.

Riksförsäkringsanstalten har jämväl förebragt utredning rörande länsstyrelsernas tillämpning av skogseldslagens ersättningsbestämmelser. Då frågan om enhetliga grunder för denna tillämpning, på sätt av det följande framgår, torde få anses i princip löst i samband med tillkomsten av den nya skogseldslagen, torde jag här kunna lämna berörda utredning å sido.

Riksförsäkringsanstalten har i sitt utlåtande inledningsvis anført, bland annat:

I riksdagens förenämnda skrivelse hade ifrågasatts, att ersättning vid fullgörandet av medborgerlig förpliktelse enligt brandstadgan skulle utgå enligt enahanda grunder som enligt skogseldslagen. Frågan, huruvida i så fall ersättning borde utgå för egendomsskada, såsom å kläder och verktyg, torde emellertid ej tillkomma riksförsäkringsanstalten att bedöma. Vad anginge

ersättning för kroppsskada, åsyftades enligt motiveringen till motionen närmast ersättning för olycksfall.

Riksförsäkringsanstalten hade i likhet med motionären ansett vägande skäl kunna anföras för att de, som fullgjorde medborgerlig förpliktelse enligt brandstadgan, erhöles ersättning för de ekonomiska följderna av olycksfall under sådant arbete. Utan tvivel vore de utsatta för en påtaglig risk för olycksfall vid brandövningar och släckning av eldsvåda m. m. Då ifrågasvarande medborgerliga förpliktelse som regel skulle fullgöras genom tjänstgöring i allmän brandkår, torde alltså i första hand medlemmar av sådan brandkår böra vara berättigade till olycksfallsersättning.

Enligt av vederbörande länsstyrelse fastställda brandordningar för kommuner förekomme emellertid, att allmänna brandkåren bestode av endast ett visst antal bland de tjänstpliktiga uttagna personer eller att inom kommun med avlönad brandstyrka allmän brandkår ej skulle upprättas. I sådana fall föreskrevs ofta i brandordningen, att vederbörande brandbefäl vid behov kunde åläggas enligt brandstadgan tjänstpliktiga, som ej tillhörde brandstyrkan, att delta i släckningsarbete. Sådana tjänstpliktiga borde även vara berättigade till ersättning.

Stundom föreskrevs i brandordningen mera allmänt, att brandchefen, då han så funne behöfligt, ägde anlita tillstädesvarande arbetsföra personer, som ej tillhörde brandstyrkan, att biträda vid eldsvådas bekämpande. I ett eller annat fall hade tillagts, att sådan person ägde erhålla ersättning för arbetet, även om detta ej uttryckligen stadgades. De borde då anses vara mot avlöning använda till arbete samt på grund därav försäkrade enligt olycksfallsförsäkringslagen.

Rätt till olycksfallsersättning skulle kunna ifrågasättas för i eldsläckning frivilligt deltagande invånare i sådana kommuner, där brandstadgan ej vore tillämplig. I nyssnämnda fall föreläge emellertid ej någon medborgerlig förpliktelse enligt brandstadgan. Att medtaga sådana fall skulle därför förlängre än de i riksdagens skrivelse angivna direktiven föranledde. Dessutom torde beträffande kommuner, där brandstadgan ej vore tillämplig, svårigheter möta att åvägabringa kontroll över att ersättning ej tilldelades personer, vilka utan att behov föreläge och måhända till ringa nytta hjälpte till vid eldsläckning. Skulle ersättning ifrågakomma för olycksfall på väg till eller från eldsläckning, skulle därvid missbruk av möjligheten till ersättning lätt kunna uppkomma.

Däremot ansåge anstalten det vara av vikt att låta rätten till olycksfallsersättning omfatta oavlönade medlemmar av de av kommunerna anordnade eller godkända frivilliga brandkårerna, vilka helt eller delvis ersatte allmänna brandkårer. Sådana frivilliga brandkårer vore av stor betydelse, särskilt inom sådana kommuner, vilka icke vore pliktiga att upprätta brandstyrka. Medlemmarna torde i högre grad än medlemmar av allmän brandkår bliva utsatta för olycksfallsrisk vid övningar och eldsvådor.

Riksförsäkringsanstalten har därför ansett, att rätt till olycksfallsersättning bör införas för dels personer, som äro tjänstpliktiga enligt brandstadgan, och dels medlemmar av sådana frivilliga brandkårer, som nyss nämnts.

Angående formen för beredande av olycksfallsersättning har riksförsäkringsanstalten vidare anfört:

Den enklaste utvägen vore otvivelaktigt att, såsom riksdagen ifrågasatt, låta ersättningen utgivas av statsmedel. Ehuru någon statistik på detta område ej finnes, torde det dock kunna antagas, att kostnaderna för statsverket skulle hålla sig inom relativt blygsamma gränser.

Emellertid syntes tvekan kunna råda, huruvida i hithörande fall samma principer borde tillämpas som enligt skogseldslagen. Som skäl för att staten skulle åtaga sig utgiva ersättning för skada, ådragen vid deltagande i släckning av skogseld, hade i Kungl. Maj:ts proposition nr 123/1914 anförts, att ett så stort statsintresse låge bakom denna lagstiftning, att detsamma väl motiverade att ifrågavarande kostnader ersattes av allmänna medel. Det kunde ytterligare anföras, att skogselden ej sällan hade utbredning över vidsträckta områden, som ej vore begränsade inom viss kommun.

Vad anginge brandväsendet inom kommunerna, hade detta ansetts vara en rent kommunal angelägenhet. De kommuner, som upprätthölle avlönad brandstyrka, hade därmed, även om avlöningen utgjorde endast ett obetydligt belopp för varje eldsvåda, också fått ikläda sig förpliktelser att bekosta premierna för olycksfallsförsäkring av brandstyrkan. Om nu staten trädde emellan och utgave olycksfallsersättning till dem, som vore tjänstpliktiga enligt brandstadgan utan att tillhöra avlönad brandstyrka, ävensom till medlemmar av frivilliga brandkårer, skulle detta innebära ett missgynnande av de kommuner, som helt eller delvis ersatt allmänna brandkåren med avlönad brandstyrka.

Av sålunda anförda skäl har riksförsäkringsanstalten ansett riktigast, att kommunerna bekosta ifrågavarande olycksfallsersättning.

Riksförsäkringsanstalten har vidare beträffande frågan på vad sätt detta skulle kunna ordnas framhållit, att införande för kommunerna av en direkt ersättningsplikt till personer, som skadades under fullgörande av hithörande förpliktelser, särskilt för mindre kommuner mången gång skulle kunna bliva alltför betungande. Det syntes därför vara lämpligare att föreskriva obligatorisk försäkring, vare sig särskilt anordnad eller ansluten till 1916 års olycksfallsförsäkringslag.

Riksförsäkringsanstalten föreslår, att ett tillägg göres till 2 § olycksfallsförsäkringslagen av innehåll, att den som är tjänstpliktig enligt allmänna brandstadgan eller som är medlem av sådan frivillig brandkår, som anordnats eller godkänts av vederbörande kommun, skall vid arbete, som i anledning härav utföres för släckning av eldsvåda eller vid brandövning, anses såsom arbetare enligt olycksfallsförsäkringslagen, ändock han ej åtnjuter avlöning. Med arbetsgivare skulle förstås i fråga om medlem av frivillig brandkår den kommun, inom vilken brandkåren upprättats, och i fråga om annan arbetare den kommun, inom vilken han är boende.

Den, som är försäkrad enligt olycksfallsförsäkringslagen, är jämväl försäkrad för vissa yrkessjukdomar. I den mån dylika sjukdomar förekomma beträffande ifrågavarande personer, skulle dessa enligt riksförsäkringsanstaltens förslag vara berättigade till ersättning enligt lagen om försäkring för vissa yrkessjukdomar. Att därjämte medgiva rätt till ersättning för sjukdom, som ej kunde hänföras under olycksfallsförsäkringslagen eller yrkessjukdomslagen, har synts riksförsäkringsanstalten kunna leda till oberäkneliga konsekvenser.

Beträffande frågan om enhetliga grunder för ersättning åt dem, som lidit skada i samband med släckning av skogseld eller annan eldsvåda, har riksförsäkringsanstalten för sin del funnit skäligt, att ifrågavarande ersättningar utginge efter samma grunder som ersättningar enligt lagen om försäkring

för olycksfall i arbete. För vinnande av enhetlighet vid ersättningarnas fastställande syntes det lämpligt, att frågor av detta slag prövades av riksförsäkringsanstalten. Ersättningarna borde även utanordnas av anstalten. Skulle den enligt skogseldslagen förefintliga möjligheten till ersättning för sjukdom, som ej har samband med olycksfall och ej kan hänföras till yrkessjukdom, fortfarande ifrågakomma, borde ersättningen bestämmas av länsstyrelsen enligt hittillsvarande grunder.

Riksförsäkringsanstaltens förslag förutsätter sålunda att, utöver tillägget till 2 § olycksfallsförsäkringslagen, skogseldslagen ändras så att de där upptagna ersättningsbestämmelserna skulle avse allenast andra fall av ersättning än de i anstaltens förslag angivna. Vidare förutsätter detta förslag, att ytterligare tillämpningsföreskrifter utfärdas.

I sitt yttrande den 17 november 1936 över riksförsäkringsanstaltens förslag har *svenska stadsförbundets styrelse* tillstyrkt detsamma.

Styrelsen för svenska landskommunernas förbund har i sitt den 24 november 1936 avgivna yttrande förordat, att det förslag, som riksförsäkringsanstalten framlagt rörande ersättning för skada, ådragen genom olycksfall vid förekommande och släckning av skogseld, och mot vilket förbundet ej hade något att erinra, lades till grund för utbekommande av ersättning för skada vid olycksfall under släckning av eldsvåda i de fall, då ersättning ej utgår enligt olycksfallsförsäkringslagens nu gällande bestämmelser. Däremot anser förbundet det opåkallat, att hela den vidlyftiga apparat, som kräves för uträknande av avgifter för arbetsgivarna, debitering och uppbörd m. m., skulle sättas i gång för de säkert fåtaliga fall, som det kunde bliva fråga om.

Försäkringsrådet, som framställt åtskilliga erinringar mot riksförsäkringsanstaltens förslag, har framlagt ett eget förslag i ämnet, vilket förslag avser ett sammanförande i en författning av bestämmelserna om ersättning för skador vid eldsvåda eller skogseld.

Försäkringsrådets förslag bygger på att alla deltagare i eldsläckning i princip skola vara ersättningsberättigade. Undantag borde dock göras för dem, som mot uttryckligt förbud medverkat vid släckning. Vidare borde en deltagare vara utesluten från ersättningsrätt, om hans medverkan varken varit påkallad eller syntes nödig. Den som uppsåtligen orsakat eldsvåda eller skogseld liksom i flertalet fall den som varit vållande därtill borde icke heller vara berättigad till ersättning. Även andra fall kunde tänkas förekomma, där det icke vore önskvärt att medgiva ersättningsrätt t. ex. om vederbörande handlat huvudsakligen i eget eller nära anhörigs intresse för att rädda eget eller den anhöriges gods. Det kunde även förekomma, att skäl förefunnos att förvägra en frivilligt medverkande ersättning för skada på väg till eller från arbetet. Då de fall, där ersättning rimligen icke borde utgå, vore svåra att på förhand fixera, syntes fri prövningsrätt få äga rum i detta hänseende.

Enligt försäkringsrådets förslag skulle alla personskador ersättas och olycksfallsförsäkringslagens grunder för ersättningens storlek gälla. Ersättningsrätt skulle finnas även för skada å egendom. Denna rätt borde emellertid inskränkas sålunda, att bagatellskadorna uteslötes. Med hänsyn till den

av försäkringsrådet föreslagna omfattningen av de skadeståndsberättigade och de ersättningsbara skadearterna kunde det inträffa, att den skadelidande vore berättigad till ersättning enligt både olycksfallsförsäkringslagen eller lagen om försäkring för vissa yrkessjukdomar eller förordningen den 18 juni 1927 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, och de av rådet ifrågasatta grunderna för ersättning. Regleringen av detta sammanträffande borde ske så, att ersättning enligt rådets förslag utginge, i den mån ersättningsrätt enligt nyssnämnda lagar och förordning icke föreläge.

Enligt försäkringsrådet skulle ersättningsfrågorna, såväl vid kropps- som sakskada, handhavas av riksförsäkringsanstalten med försäkringsrådet som besvärinstans.

Försäkringsrådet hade tänkt sig, att förslaget skulle innefattas i en särskild författning, avseende skador såväl vid eldsvåda som vid skogseld. Att införa ifrågavarande generella bestämmelser i brandstadgan vore nämligen enligt försäkringsrådets mening olämpligt med hänsyn till att ingen av stadgans tre avdelningar gällde för alla kommuner och att stadgan dessutom icke vore avsedd att tillämpas vid skogseld. Ett genomförande av rådets förslag förutsatte, att skadeersättningsbestämmelserna i skogseldslagen skulle utgå.

Slutligen torde jag, under hänvisning i övrigt till *propositionen nr 16 till 1937 års riksdag* med förslag till lag om förekommande och släckning av skogseld, få i korthet erinra om vad som i förevarande hänseende förekommit i samband med antagandet av den nya skogseldslagen av den 7 maj 1937.

I det till lagrådet remitterade förslaget till skogseldslag hade i 22 § upptagits ett stadgande om rätt till ersättning av statsmedel för deltagande i eller annan verksamhet för släckning av skogseld. I sitt anförande till statsrådsprotokollet hade departementschefen vid behandlingen av 22 § förordat vissa huvudgrunder för dessa ersättningsars utgivande. Vid framläggandet av proposition i ämnet blevo emellertid de i 22 § i det remitterade förslaget intagna ersättningsbestämmelserna uteslutna, enär spörsmålet om sådan ersättning ansågs närmast vara en anslagsfråga, som icke syntes behöva avgöras genom civillag. Departementschefen uttalade därvid, att han förutsatte att, därest riksdagen ej fattade beslut i annan riktning, Kungl. Maj:t utan särskilt lagstadgande skulle meddela bestämmelser angående dylik ersättning i överensstämmelse med de grunder, som innehölls i det remitterade förslaget och motiven till detta.

Rörande dessa grunder yttrade departementschefen, bland annat, att han i princip anslöte sig till skogsbrandkommitténs förslag, att statsverket borde utgiva ersättning till den som deltagit i släckning av skogseld efter i huvudsak samma grunder som enligt 1914 års lag. Nämnda lag utginge från att deltagande i eller annan verksamhet för släckning av skogseld såsom grundat å en allmän medborgerlig förpliktelse icke i och för sig medförde rätt till ersättning vare sig för utfört arbete eller för därunder liden skada men att av billighetsskäl såväl som ur synpunkten att uppmuntra till större beredvillighet vid fullgörandet av omförmälda skyldighet ersättning borde utgå efter skälighetsprövning i det särskilda fallet. Denna prövning ankomme på vederbörande länsstyrelse. Av den lämnade redogörelsen för länsstyrelsernas praxis framginge emellertid, att dessa tillämpade gällande bestämmelser synnerligen

olika. Detta förhållande torde dock ej nödvändiggöra, att — såsom föreslagits — prövningsrätten rörande ifrågavarande ersättningar helt eller delvis frånges länsstyrelserna, utan erforderlig rättelse torde kunna vinnas därigenom, att Kungl. Maj:t i administrativ väg meddelade nödiga direktiv angående de grunder, efter vilka ersättning borde bestämmas. Rörande dessa grunder anfördes följande.

För skada å kläder, redskap och dylikt samt annan s. k. sakskada borde i regel tilldelas ersättning med belopp, motsvarande skadans storlek. Hade skadan drabbat skogens ägare eller någon av hans familj eller annan, som haft direkt intresse av eldens släckning, torde dock ersättning icke böra utgå, såvida ej särskilt ömmande omständigheter föreläge. Vad beträffade ersättning för kroppsskada torde frågan angående vem som borde komma i åtnjutande av dylik ersättning böra avgöras enligt samma grunder som de nyss nämnda.

Därjämte omnämnde departementschefen den i riksdagens nu ifrågavarande skrivelse (nr 236/1935) gjorda framställningen samt framhöll, att med slutligt ståndpunkttagande till frågan såväl om vem ersättning för kroppsskada, ådragen vid släckning av skogseld, skulle tillkomma som även angående grunderna för ersättningsbeloppets beräkning torde böra anstå i avvaktan på resultatet av den nu ifrågavarande utredningen.

Riksdagen beslutade, såvitt nu är i fråga, icke någon annan ändring i det framlagda förslaget till skogseldslag än att såsom en sista paragraf i lagförslaget intogs ett stadgande av samma innehåll som 22 § i det till lagrådet remitterade förslaget. Beträffande de av departementschefen angivna huvudgrunderna för skadeersättning enligt skogseldslagen gjordes från riksdagens sida intet uttalande.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår, förefinnes enligt nu gällande skogseldslag möjlighet till ersättning av statsmedel för envar, som under deltagande i släckning av skogseld lidit skada, och enahanda möjlighet har stadgats i den nya lag om förekommande och släckning av skogseld, som träder i kraft den 1 januari 1939. Någon motsvarande möjlighet till ersättning för skada, som ådragits vid deltagande i släckning av annan eldsvåda, finnes icke stadgad i vidare mån än att, om skadefallet ligger inom tillämpningsområdet för lagen om försäkring för olycksfall i arbete och därtill anslutande författningar, ersättning utgår enligt för sådana fall vanliga grunder.

Såväl motionären vid 1935 års riksdag som försäkringsrådet hava framhållit, att någon reell grund för berörda skiljaktighet knappast kan anses föreligga. Visserligen stadgar skogseldslagen med viss åldersbegränsning skyldighet för de i trakten, å landet eller i stad, boende att deltaga i släckning av skogseld, medan brandstadgans motsvarande stadganden — liksom brandstadgan i dess helhet — endast avse vissa delar av landet; likvisst uppfattas sådan skyldighet allmänt och kanske särskilt på den landsbygd, där brandstadgan icke äger tillämpning och där brandkårsorganisation ofta saknas, såsom en medborgerlig förpliktelse. Å andra sidan är den i skogseldslagen stadgade möjligheten till ersättning icke begränsad till dem, som äro skyldiga att deltaga i eldsläckningen. Även om det, i betraktande av de från allmän synpunkt mera omfattande ekonomiska konsekvenserna av skogseldar,

Departements-
chefen.

kan anses särskilt motiverat att staten träder emellan och lämnar ersättning för skadefall i samband med släckning av skogseld, torde likväl den omständigheten, att skyldighet att deltaga i släckning av annan eldsvåda är för vissa fall stadgad och i övrigt uppfattas såsom en allmän medborgerlig plikt, påkalla medverkan från statens sida för beredande av möjlighet till skadeersättning i sådana fall, då dylik ersättning eljest icke kan erhållas. Med denna uppfattning om ersättningsfrågan synes det mig icke förefinnas någon anledning att, därest staten skulle åtaga sig att i skälig utsträckning ersätta skador av ifrågavarande slag, avgränsa detta åtagande med hänsyn till brandstadgans tillämplighet eller till frågan om den skadelidande är bosatt å orten eller ej. Icke heller torde skäl föreligga att begränsa ett sådant åtagande till skadefall av den natur, att de kunna bli föremål för försäkring enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete.

Jag vill alltså förorda, att den, som deltagit i eller på annat sätt varit verksam för släckning av annan eldsvåda än skogseld eller som deltagit i övning med brandkår och som icke på annat sätt erhåller ersättning för skada till följd av arbetet, må kunna av statsmedel bekomma sådan ersättning. Det synes skäligt, att ersättning må kunna utgå för såväl personskada som sakskada, varvid dock bagatellskador torde böra undantagas. De, som enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete äga rätt till ersättning för personskada till följd av arbete med eldsläckning eller under övning, torde icke böra ifrågakomma till ersättning av statsmedel för sakskada, då frågan om dylik skadeersättning i allmänhet torde få förutsättas vara reglerad i anställningsvillkoren. Icke heller synes det föreligga anledning att utsträcka statens åtagande till sådan ersättning eller belöning, som enligt skogseldslagen må kunna utgå till vederbörande för deltagandet i släckningen.

Skadeersättning av nu angivna slag torde lämpligen böra utgå efter i huvudsak samma grunder, som må komma att föreskrivas beträffande dylik ersättning enligt skogseldslagen. Enligt vad jag inhämtat läser chefen för jordbruksdepartementet komma att i sistnämnda hänseende föreslå bestämmelser i huvudsaklig överensstämmelse med av honom i förenämnda proposition angående skogseldslagen angivna huvudgrunder. Prövningen av uppkommande ersättningsfrågor skulle ankomma på vederbörande länsstyrelse. Då nämnda bestämmelser torde förutsättas skola träda i kraft samtidigt med den nya skogseldslagen eller den 1 januari 1939, torde mitt förslag, därest det vinner bifall, likaledes böra få tillämpning från och med nämnda dag.

De ersättningar av nu ifrågavarande slag, som sålunda efter prövning i varje särskilt fall skulle komma att utgå, böra bestridas från ett under sjätte huvudtiteln upptaget förslagsanslag, benämnt »ersättningar för skador vid eldsläckning». I brist på erfarenhet om storleken av de utgifter, som kunna komma att belasta anslaget, och då jag förutsatt, att ersättningar av förevarande slag skola utgå endast för skador, som inträffa efter ingången av år 1939, synes anslaget för nästa budgetår kunna upptagas med ett belopp av 10,000 kronor.

Med den ståndpunkt, jag sålunda intagit, finner jag det icke erforderligt

att, på sätt riks försäkringsanstalten föreslagit, utvidga olycksfallsförsäkringslagens tillämpningsområde.

Såsom försäkringsrådet framhållit, kan ett stadgande om ifrågavarande ersättningsmöjlighet icke lämpligen intagas i brandstadgan. Då här icke är fråga om någon rätt till ersättning för den skadelidande, synes det mig icke heller behöfligt, att särskild författning i ämnet framläggas för riksdagen för antagande. Det synes från skilda synpunkter lämpligast, att, därest riksdagen beviljar det anslag, varom jag avser att nu göra framställning, det får ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda erforderliga bestämmelser om anslagets användning i huvudsaklig överensstämmelse med vad jag i det föregående anfört.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *ersättningar för skador vid eldsläckning* för budgetåret 1938/1939 under sjätte huvudtiteln anvisa ett *förslagsanslag* av 10,000 kronor.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

A. C. F. v. Krusenstierna.
